



Izdevējs: Ministru kabinets
Veids: noteikumi
Numurs: 716
Pieņemts: 21.11.2018.
Stājas spēkā: 01.09.2019.

Publicēts:
Latvijas Vēstnesis, 236,
30.11.2018.
OP numurs: 2018/236.3

Ministru kabineta noteikumi Nr. 716

Rīgā 2018. gada 21. novembrī (prot. Nr. 53 29. §)

Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem

*Izdoti saskaņā ar Izglītības likuma
14. panta 18.¹ punktu*

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas un tām atbilstošu izglītības programmu paraugus.

II. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas mērķis, uzdevumi un izglītības programmu paraugi

2. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas mērķis ir zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi, patstāvīgi darbojas, ieinteresēti un ar prieku mācās, gūstot pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo mijiedarbību tajā.

3. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas uzdevumi:

3.1. sekmēt vispusīgu bērna attīstību, ievērojot viņa vajadzības, intereses, spējas un pieredzi un liekot pamatus vērtībās balstītu ieradumu veidošanai;

3.2. attīstīt bērna sociālās un emocionālās prasmes, kas ietver sevis, savu emociju, domu un uzvedības apzināšanu, spēju saprast citus un veidot pozitīvas attiecības;

3.3. attīstīt kritisko domāšanu, prasmi pieņemt atbildīgus lēmumus, jaunradi un uzņēmējspēju, sadarbības, pilsoniskās līdzdalības un digitālās prasmes;

3.4. veidot prasmi pamatus mācību jomās – valodu, sociālā un pilsoniskā, kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselība un fiziskā aktivitāte;

3.5. nodrošināt bērnam iespēju sagatavoties pamatzglītības ieguvei.

4. Pirmsskolas izglītību īsteno atbilstoši šo noteikumu pielikumos sniegtajiem pirmsskolas izglītības programmu paraugiem. Pirmsskolas izglītības saturs ietverts pirmsskolas izglītības programmā (1. pielikums), mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmā (2. pielikums), speciālās pirmsskolas izglītības programmā (3. pielikums) un mazākumtautību speciālās pirmsskolas izglītības programmā (4. pielikums).

III. Pirmsskolas izglītības saturā un procesā iekļaujamās vērtības

5. Pirmsskolas izglītības saturā un procesā iekļaujamās vērtības ir dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, darbs, daba, latviešu valoda un Latvijas valsts, kā arī citas vērtības, kas minētas Satversmē un Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

6. Audzināšanas un mācīšanās procesa vienotībā bērnam tiek veicināta šajos noteikumos minēto vērtību un tajās balstītu ieradumu, kā arī šādu tikumu attīstība – atbildība, drosmē, uzņēmība, mērķtiecība, centība, savaldība, mērenība, tolerance, laipnība, līdzietība, taisnīgums, solidaritāte.

7. Bērnam attieksmi pret šajos noteikumos minētajām vērtībām veido ikdienas saziņā un mijiedarbībā gan ģimenē, gan izglītības iestādē, gan plašākā sabiedrībā.

IV. Pirmsskolas izglītības obligātais saturs, tā apguves plānotie rezultāti mācību jomās un īstenošanas principi

8. Pirmsskolas izglītības obligāto saturu veido:

8.1. šajos noteikumos minētās vērtības un tikumi;

8.2. caurviju prasmes, kas ir pirmsskolas izglītības obligātā satura pamats. Tās ietver bērna darbības, domāšanas, emocionālos un sociālos aspektus, kas palīdz apgūt zināšanas, izpratni un pamatprasmes dažādos kontekstos;

8.3. zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās.

9. Pirmsskolas izglītībā bērns apgūst šādas caurviju prasmes:

9.1. kritiskā domāšana un problēmu risināšana. Bērns lieto sadzīves darbību algoritmus pazīstamās situācijās, formulē vienkāršas sakarības un darbību secību, nosaka pazīstamu situāciju, notikumu cēloņus un sekas, mācās izvērtēt informācijas ticamību, pieņemt lēmumus, izdarīt izvēles un vērtēt izdarīto;

9.2. jaunrade un uzņēmējspēja. Bērns izdomā vairākas risinājuma iespējas ierastu darbību veikšanai, izrāda iniciatīvu, mācās apzināties sevi kā aktīvu un radošu personību, vēlas apgūt jaunas prasmes;

9.3. pašvadīta mācīšanās. Bērns atšķir emocijas un nosaka to cēloņus, mācās pārvaldīt savu uzvedību, ievēro dienas kārtību, spēj pagaidīt, spēj paveikt darbību līdz galam, patstāvīgi ģērbjas un kāro savas mantas, mācās izvirzīt savas darbības mērķi, plānot darbību, lai īstenotu ieceru, darbojas patstāvīgi, ar atbalstu pārvar grūtības, mācās paveikt uzticēto pienākumu, lepojas ar saviem sasniegumiem, neizdošanos un kļūdas vērtē kā daļu no mācīšanās, novērtē savu un citu darbību un tās rezultātu, paskaidro savu vērtējumu;

9.4. sadarbība. Bērns izsaka savas domas un jūtas, mācās uz klausīt citus un izteikt savu viedokli, sāk saprast, kā paša emocijas un uzvedība ietekmē citus, mācās risināt konfliktsituācijas, saskaņot darbības ar citiem,

izturas pieklājīgi un rīkojas iejūtīgi, mācās veidot noturīgas attiecības un savu izpratni par draudzību, palīdz un pieņem palīdzību, mācās strādāt, izvirzot kopīgu mērķi, uzņemties un dalīt atbildību;

9.5. pilsoniskā līdzdalība. Bērns piedalās kārtības un drošības noteikumu izveidē un apspriešanā, saprot, pieņem un ievēro tos, mācās ievērot un cienīt citu vajadzības un tiesības, mācās darboties videi draudzīgi, izvēloties darbam atbilstošus resursus un saudzīgi tos lietojot;

9.6. digitālās prasmes. Bērns mācās atšķirt virtuālo pasauli no reālās un saprast digitālo tehnoloģiju lomu, zina noteikumus, kas jāievēro, lietojot dažādus informācijas nesējus, tai skaitā digitālās ierīces.

10. Pirmsskolas izglītības nobeigumā bērns ir apguvis šādus pratību pamatus, kas ietver vērtības un tikumus, caurviju prasmes un zināšanas, izpratni un pamatprasmes:

10.1. valodu mācību jomā:

10.1.1. valodā, kurā tiek īstenota izglītības programma, bērns skaidro, kāpēc cilvēki sazinoties lieto valodu, klausās tekstu, nosauc tajā darbojošās personas, atstāsta notikumus, izdomā teksta turpinājumu, jautā par neskaidro un atbild uz konkrētu jautājumu, saprotami un secīgi stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto, piedalās sarunā, nepārtrauc runātāju, runā lieto dažādas runas intonācijas, atšķir un nosauc skaņas, skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu, lasa vārdus un saprot izlasīto, raksta rakstītos burtus;

10.1.2. bērns, kurš apguvis mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmu, latviešu valodā atbild uz jautājumiem par redzēto un dzirdēto, jautā, lai iegūtu informāciju, izsaka savas vajadzības, iesaistās sarunā par tematiem, kuri saistīti ar ikdienu un mācību procesu; mācās pareizi izrunāt skaņas, pazīst iespiestos burtus, lasa īsus ikdienas situācijās un mācību procesā biežāk lietojamus vārdus;

10.2. sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā bērns apzinās sevi, piederību ģimenei un izglītības iestādei, skaidro un atšķir labu rīcību no sliktas, novērtē paša izvēlētu un patstāvīgi veiktu darbību, prognozē dažādas rīcības sekas ar personīgo veselību un drošību saistītās ikdienas situācijās (saskarsme ar pazīstamu cilvēku un svešinieku, veselībai kaitīgu vielu lietošanas un sadzīves traumatisma risku mazināšana mājās, izglītības iestādē, uz ielas, rotaļās brīvā dabā, pie ūdenstilpēm un spēļu laukumos, kā arī ugunsdrošības, ceļu satiksmes drošības, elektrodrošības noteikumi), ievēro noteikumus, saprot, pie kā un kādā gadījumā vērsties pēc palīdzības, kad jūtas slikti vai nedroši, nosauc ārkārtas palīdzības numuru 112; skaidro, ka Latvija ir daļa no pasaules, saprot, ka cilvēki ir dažādi; atpazīst un nosauc Latvijas valsts simbolus – karogu, ģerboni un himnu, mācās ar cieņu izturēties pret tiem;

10.3. kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā bērns vēro, klausās un iztēlojas, rada un īsteno ideju daudzveidīgā darbībā, mērķtiecīgi izmanto mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un, ja nepieciešams, kombinē tos, izvēlas un radoši izmanto dažādus materiālus, iepazīst latviešu un citu tautu tradicionālajai kultūrai raksturīgo, skandē tautasdziesmas, deklamē īsus dzejoļus, izspēlē pašu izdomātu vai literārā darba sižetu, dzied, muzicē, dejo, brīvi un droši improvizē ar kustībām vai skaņu rīkiem, dziedot individuāli un kopā ar citiem, ar mūzikas pavadijumu un bez tā, stāsta par savu pieredzi radošā darbībā, raksturo vizuālās mākslas, mūzikas un literārā darba radīto pārdzīvojumu;

10.4. dabaszinātņu mācību jomā bērns novērojot, salīdzinot un eksperimentējot izzina apkārtņē raksturīgo dzīvo organismu – augu, dzīvnieku un sēņu – pazīmes, iežu un ūdens īpašības, salīdzina no dažādiem materiāliem – stikla, koka, plastmasas, papīra, akmens – izgatavotu priekšmetu īpašības un to izmantošanas iespējas, novēro debess ķermeņus un to kustību, novēro zemes virsmas dažādību (līdzena, nelīdzena) tuvākajā apkārtņē, stāsta par novērotajām pārmaiņām dabā, mainoties gadalaikiem, diennaktij, laikapstākļiem, saprot drošas uzvedības pamatus saskarsmē ar dzīvniekiem (tai skaitā kukaiņiem), augiem un sēnēm (tai skaitā nepazīstamiem), saprot, ka jāsaudzē daba un tās resursi, iesaistās tuvākās apkārtnes sakopšanas darbos;

10.5. matemātikas mācību jomā bērns darbojoties nosaka skaitļa sastāvu desmit apjomā, veido skaitļa sastāva dažādas variācijas, izsaka pieņēmumu par skaitu attēlos un priekšmetu kopās un skaitot to pārbauda, skaitu apzīmē ar tam atbilstošu ciparu, raksta ciparus, ar nosacītiem mēriem nosaka garumu, platību un ietilpību, ar lineālu mēra garumu, izzina ģeometriskas figūras, tai skaitā telpiskus ķermeņus, raksturo to formu un saista ar pazīstamiem objektiem, šķiro priekšmetus pēc vairākām pazīmēm un salīdzina pēc skaita un lieluma (lietojot vārdus "vairāk", "mazāk", "lielāks", "mazāks"), nosauc objektu atrašanās vietu telpā un plāknē (lietojot vārdus

"virs", "zem", "pie", "aiz", "blakus", "pa labi", "pa kreisi"), radoši un atbilstoši noteiktam nosacījumam veido ritmiskas rindas un sakārtojumus no priekšmetiem un ģeometriskām figūrām;

10.6. tehnoloģiju mācību jomā bērns stāsta par sava darba ieceri, plāno savas ieceres īstenošanas soļus, izvēlas nepieciešamos materiālus, īsteno ieceri un novērtē rezultātu, apgūst dažādas tehnikas, paņēmienus un drošības noteikumus materiālu un instrumentu izmantošanā savas ieceres īstenošanai, veido un savieno detaļas, iegūstot sev vēlamu formu no piedāvātajiem vai izvēlētajiem materiāliem, tur un pareizā satvērienā lieto rakstāmpiederumus un darbarīkus, piedalās vienkāršu un veselīgu ēdienu pagatavošanā, iepazīstot veselīga uztura nozīmi;

10.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā bērns ar prieku iesaistās nodarbībās telpās un ārā un veido veselīga dzīvesveida ieradumus, apzinoties riskus veselībai un mācoties tos novērst, sev un citiem drošā veidā pārvietojas pa dažādām šķēršļu joslām un piedalās kustību rotaļās, apvienojot soļošanu, skriešanu, rāpošanu, rāpšanos, notur līdzsvaru, pārvieto priekšmetus un pārvar šķēršļus, izvēloties darbības veidu atbilstoši situācijai, daudzveidīgi izmanto sīkās motorikas prasmes, apzinās savu dzimumu un ķermeņa neaizskaramību, ikdienā regulāri ievēro personīgo higiēnu, stāsta, kādi individuālie aizsardzības līdzekļi jālieto dažādās kustību aktivitātēs, piemēram, pārvietojoties ar velosipēdu.

11. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas principi ir šādi:

11.1. vienots audzināšanas un mācību process, kurā bērns praktiskā darbībā integrēti apgūst zināšanas, izpratni un pamatprasmes dažādās mācību jomās, attīsta caurviju prasmes un veido vērtībās balstītus ieradumus;

11.2. galvenā mācību organizācijas forma ir rotaļnodarbība. Lai sasniegtu plānotos rezultātus, tā tiek īstenota:

11.2.1. visas dienas garumā;

11.2.2. telpās un ārā;

11.2.3. ietverot bērna brīvu un patstāvīgu rotaļāšanos un pedagoga mērķtiecīgi organizētu un netieši vadītu mācīšanos rotaļdarbībā;

11.2.4. nodrošinot vienmērīgu slodzi, atpūtu un bērna darbošanos atbilstoši individuālajām spējām;

11.3. bērns mācās iedziļinoties. Mācību procesā:

11.3.1. tiek izvirzīti skaidri mācīšanās mērķi un sasniedzamie rezultāti;

11.3.2. tiek piedāvāti daudzveidīgi uzdevumi un laiks darbību modelēšanai;

11.3.3. tiek nodrošināta atbalstoša un attīstoša atgriezeniskā saite un iespēja bērnam skaidrot darbību gaitu un domāt par savu mācīšanos un sasniegto rezultātu;

11.4. mācības bērnam ir personiski nozīmīgas. Mācību procesā tiek nodrošināta:

11.4.1. saistība ar viņa pieredzi un ikdienu un iesaiste lēmumu pieņemšanā par savu dzīvi;

11.4.2. iespēja interesēties un iesaistīties izglītības iestādes kultūras veidošanā, kopienā, valstī un pasaulē notiekošajos procesos un raudzīties nākotnē, izzinot un izvērtējot personiskajai un arī sabiedrības attīstībai un labklājībai nozīmīgus tematus;

11.5. tiek respektēta bērnu dažādība pēc dzimuma, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, veselības stāvokļa, valodas, intelektuālās attīstības un citām pazīmēm, ievērojot diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizliegumu, kā arī novērtētas bērna individuālās spējas un talanti;

11.6. tiek nodrošinātas bērna individuālās vajadzības, ievērojot vides pieejamības principus, tādējādi palielinot ikviena bērna līdzdalības iespējas, kā arī veicinot savstarpējo dialogu un nodrošinot sadarbībā balstītu profesionālu atbalstu;

11.7. tiek īstenota bērna, pedagogu, vecāku vai bērna likumisko pārstāvju mērķtiecīga, atbalstoša, uz bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām vērsta sadarbība, iesaistot vecākus vai bērna likumiskos pārstāvjus bērna mācīšanās procesā un nodrošinot regulāru atgriezenisko saiti par bērna sniegumu un sasniegumiem;

11.8. mācību vide ir fiziski un emocionāli droša, atbalstoša un attīstoša, mainīga un pielāgota ikviena bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām.

V. Pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipi

12. Mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir novērojumi par bērna darbību vai darba galarezultātu. Vērtēšana ir neatņemama mācību procesa sastāvdaļa, kas bērnam un pedagogam nodrošina efektīvu atgriezenisko saiti, kuras mērķis ir uzlabot mācīšanos un mācīšanu. Pedagoģs periodiski informē bērna vecākus vai bērna likumisko pārstāvi par saviem novērojumiem.

13. Pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipi ir šādi:

13.1. atklātības un skaidrības princips – bērnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa snieguma vērtēšanas kritēriji;

13.2. metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus metodiskos vērtēšanas paņēmienus;

13.3. sistēmiskuma princips – bērna snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru, pamatotu un noteiktā secībā veidotu darbību kopums;

13.4. iekļaujošais princips – vērtēšanu pielāgo ikviena bērna dažātajām mācīšanās vajadzībām;

13.5. izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma nobeigumā, tiek ņemta vērā individuālā mācību snieguma attīstība.

14. Mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot attiecīgajā mācību jomā noteiktos plānotos sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādē atbilstoši šajos noteikumos minētajiem pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipiem izstrādāto bērna mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

15. Pirmsskolas izglītības apguves nobeigumā pedagogs novērtē un apraksta, kādi ir bērna sasniegumi attiecībā pret šajos noteikumos noteiktajiem obligātā satura apguves plānotajiem rezultātiem. Pedagogs rakstiski par to informē vecākus vai bērna likumisko pārstāvi.

VI. Noslēguma jautājumi

16. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2012. gada 31. jūlija noteikumus Nr. 533 "Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām" (Latvijas Vēstnesis, 2012, 129. nr.).

17. Izglītības iestāde, kas līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai ir licencējusi pirmsskolas izglītības programmu,

nodrošina tās īstenošanu atbilstoši attiecīgās pirmsskolas izglītības programmas paraugam.

18. Noteikumi stājas spēkā 2019. gada 1. septembrī.

Ministru prezidents *Māris Kučinskis*

Izglītības un zinātnes ministrs *Kārlis Šadurskis*